

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

22. De taxa Aissarum. Pro quo discutitur an Sacerdos pauper, quando
singulis diebus celebrat, possit à quibuscumque Missas offerentibus
elcemosynas, aut stipendia accipere, etiam super taxam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

ret, quando ex malo fine celebrat. Ob eandemque rationem credimus non esse obligationem offerendi pro illo Orationes, aliaque quae in Missa fiunt. Hæc ille quæ etiam docuit magis clarè in *disp. 4. diff. 1. 5.* Sed aliqui hanc opinionem non admittunt; nam si talis opinio esset vera, frustra dantes stipendium pro Missis studium adhiberent ad inveniendos Sacerdotes optimæ vitæ ad illas dicendas, quod quidem consulunt Doctores communitè esse faciendum, ut patet apud Fagundez *pr. 1. lib. 3. c. 6. n. 22.* Nam obstantè supradicta Hurtadi opinione, cum celebrans Missam pro stipendio non teneatur applicare fructum ex opere operantis, neque orationes, aliaque Missæ actiones idem esset pro stipendio dantibus celebrare ad eorum intentionem tam malos, quam bonos Sacerdotes. Sed hoc videtur absurdum, & contra praxim Ergo, &c. Ideo tu cogita.

RESOL. XXI.

An Sacerdos recipiens exiguum stipendium ab aliquo pro Missa dicenda, teneatur totum fructum ei applicare stantibus Decretis Urbani VIII.?

Et an pecunia relicta Monasterio cum onere perpetuo celebrandi Missas, implicari possit super bona Monasterij ipsius, assignando talem fundum, quod substat illi oneri, aut faciendo fabricam necessariam? Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Ref. 7 i.

Sup hoc lege supra doctrinâ Ref. 18. & 19. & aliorum §§. eorum notationum.

§. 1. **N**egatiam sententiam nominatim contra me docet Pater Tamburinus *opusc. de Sacram. Missæ. l. 3. n. 53.* & idè asserit; Sacerdotem, recipientem exiguum stipem pro Missa, non teneri totum fructum offerenti applicare, nec; si id faciat, teneri ad restitutionem quia non est credibile; voluisse facram Cõgregationem fraudare Sacerdotes iusta mercede: Quando verò præcipit, ut stipendia, quantumvis incongrua, & exigua etiam data ab vna persona Missa præscriptæ celebrentur, præcipit quidem, ut celebrentur Missæ ad elemosynam præscriptam, sed iuxta tamen, seu rationem dictæ elemosynæ, non verò ad merum arbitrium dantis.

2. Verùm ego non recedo à sententiâ, quam docui, quidquid asserat P. Tamburinus, & præter Cardinalem de Lugo, Auerlam, & alios, illam nouissimè, me citato teneri Trullench. *de Sacram. lib. 3. c. 8. dub. 11. n. 8.* & me citato Bassæus in *Flor. v. Missæ. 3. n. 10.* & me citato P. Franciscus Lugo *de Sacram. l. 5. cap. 12. g. 5. n. 44. 46. & 57.* in quibus asserit, stantibus apertis verbis decreti Pontificij, hanc omninò sententiam in praxi tenendam, & præter alias rationes, quas penes ipsum videbis, sic argumentatur, vel Sacerdos reperit alium, qui maius stipendium afferat pro Missa, vel nullum. Si reperit, cur non maius recipit, dimittens stipendia tenuiora? si non reperit, non debet iniustum reputare, quod ob raritatem offerentium stipes, & copiam Sacerdotum acceptantium, vel etiam quæritantium ita decrevit, ut debeat hic & nunc iustum existimari. Quod, si quando stipendia, præsertim antiqua mutatione temporum reddita sint iniusta simpliciter, recurrendum erit ad legitimum superiorem, ut Missæ reducantur ad numerum minorem. In aliquibus tamen casibus puto, admitti posse opinionem, quam contra me teneri P. Tamburinus, quando v. gr. Sacerdos id dantibus stipendia significat, vel illos monet de taxa iustæ mercedis, & sic ex ipsorum consensu Missas ad rationem talis taxæ reducit. Vel quando multi simul stipes alicui tribuunt, vel pro cunctis iuxta quantitatem ipsarum sacra faciat, vel in simili casibus, nulla fit iniuria dantibus stipendia, si

Sacerdos pro singulis Missis taxatam stipem recipiat. Ita Coninc. *q. 82. n. 194.* nec alij dissentient. Similiter, si Sacerdos rogatus dicere decem Missas, v. g. recipit inuolutam charta pecuniam, putans esse iustum stipendium, & postea reperit esse dimidiatũ, iuste poterit ad ratam minuere numerum Missarum, illo monito, qui petiit Missas, vel etiam non monito, quoties ex iusta causa non potest. Vnde hæc omnia non esse contra decreta Cardinaliũ, quæ planè non loquuntur in his casibus, docet & meritò P. Lugo *ubi sup. n. 1.*

3. Sed hic obiter quero, An pecunia relicta Monasterio cum onere perpetuo celebrandi Missam, implicari possit super bona ipsius Monasterij, aut simili onere, assignando talem fundum Monasterij, quod substat illi oneri, aut faciendo fabricam necessariam. Et affirmatiuam sententiam tenet Laurentius de Peyrinia in *formul. lit. 2. c. 11. n. 2.* Sed ego prolixè contrariæ sententiæ adhaereo, tum ex natura implicationis, quæ importat acquisitionem nouorum fructuum ex re frugifera ab alio empta, quæ alias non erit propria emptoris, aut saltem fiat propria ratione fructuum, siquidem implicatio auget novos fructus implicanti, quos antea non percipiebat: aliqui quærit effectum contrarium, nempe onus abique nouo commodo; Tum ex ipsis decretis de celebr. Missæ, §. præterea: ubi decernitur, pecuniam datam pro oneribus Missarum, inuestiendam esse in bonis immobilibus frugiferis; quod non euenit nisi ex implicatione acquiratur ius lucrandi nouos fructus. Et ita hanc sententiam ex Bordonò teneri Pellizzarius in *Mem. tom. 2. tr. 6. c. 3. n. 60.* cui ego addo Lezani in *Summa Quæst. Regul. tom. 4. ver. Missa. n. 3.* & Tamburinus *opusc. de Sacram. Missæ. lib. 3. cap. 1. §. 6. n. 9.*

RESOL. XXII.

De taxa Missarum. Pro quo discutitur, an Sacerdos pauper quando singulis diebus celebrat, possit à quibuscumque Missis offerentibus elemosynas, aut stipendia accipere etiam super taxam determinatam ab Episcopo, ut habeat pro victu moderato, veste decenti, &c.? Ex p. 11. tr. 1. & Misc. 1. Ref. 14.

§. 1. **I**oannes Caramuel *fundament. §. 9. §. 2. n. 121.* sic asserit, videtur aliquibus locis Diana summa in consequentia laborare. Ego hoc dubium propono. Sunt qui dicant Sacerdotem pauperem, modò singulis diebus celebret, posse à quibuscumque Missis offerentibus, elemosynas, aut stipendia accipere, etiam supra taxam determinatam ab Episcopo, ut habeat pro victu moderato, veste decenti, & domo congrua pro emendis libris, conuenientibus professioni suæ, videlicet spiritualibus, moralibus, canonicis, Theologicis, quod ipsum nonnulli ad alios eorum causas extendunt. Vide Dianam *part. 2. tr. 14. res. 8.*

2. Sunt qui dicant Notarios, Commissarios, & ceteros iustitiæ ministros, si stipendia ipsi à lege statuta non sufficiant ad honestè viuendum posse supra taxam accipere quantum modestia, & prudentia requirit. Vide Dianam *part. 2. tr. 17. res. 60.*

3. At Diana ex his duabus sententiis priorem negat, posteriorem admittit, cum tamen videatur consequentia doctrinæ postulare, ut admittatur utraque, vel reijciatur utraque; nam disparitatem non percipio. Hucusque Caramuel.

4. Sed puto, Dianam rectè priorem sententiam negare & admittere secundam, non enim est par ratio inter utramque.

5. Et quoad primam patet ex aperta & rotunda declaratione Cardinalium, Vnde ad demonstrandam etiam

etiam ex rationibus disparitatem rationis inter has duas sententias, & quod non possit quis philosophari ex secunda ad primam, apponam hinc verba doctissimi Patris Dicastilli, qui me citato, de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 19. n. 39. sic allerit.

6. Afferendum est, Sacerdotes pauperes non posse pro vna Missa accipere, nisi vnicum stipendium, illud videlicet, quod lege, aut communi aestimatione, aut consuetudine taxatum est, vt seq. dubit.

7. Probatur efficaciter hæc sententia. Primum, quia (quicquid fuerit olim, & ex natura rei, de quo mox dicam) iam sacra Cardinalium Congregatio in decretis §. 3. Teste Diana supra, sub oblatione diuini iudicij mandat ac præcipit, vt absolutè tot Missæ à Sacerdotibus celebrentur, quot ad rationem attributa elemosynæ præscriptæ fuerint: ita vt ij, ad quos pertinent, suæ obligationi non satisfaciant aliter, quinimodò grauius peccent, & ad restitutionem teneantur. Quia verò intellexi non deesse aliquem qui ab illa lege seu decreto dicat excipiendos esse pauperes, & non credendum voluisse illos comprehendere, esset enim contra ius naturæ, aut naturalem pietatem & æquitatem illos comprehendere; oportet etiam hæc ratione probare quod alij fecerunt, antequam lex citata consideretur. Probatur ergo secundò ratione ex natura rei, quia qui accipit pro ministerio plus quam iustum stipendium commensuratum ad suam sustentationem per ordinem ad ministeria, quibus sustentari potest, non minus peccat contra iustitiam, quam venditor, qui vendit rem ultra iustum pretium, aut mercenarius, qui exigit ultra mercedem, vel miles ultra stipendium; sed prædicti peccant contra iustitiam, ergo & ille.

8. Nec refert, quod Sacerdos sit pauper, nec enim potest ob paupertatem, seclusa extrema necessitate (de qua nunc non agimus) quidquam accipere inuito Domino ultra stipendium iustum; sicut nec venditor ob similem paupertatem potest quicquam accipere ultra iustum pretium, nec mercenarius ultra mercedem, nec miles ultra stipendium.

9. Respondent aliqui, stipendium debere assignari per ordinem ad sustentationem personæ; Sed persona pauper non potest illo stipendio communi sustentari. Ergo maius stipendium poterit accipere.

10. Contra hoc tamen est primò, quia si respectu Sacerdotis pauperis illud commune stipendium non est æquale & iustum, quia non sufficit ad integram sustentationem; eodem modo non erit æquale & iustum respectu sustentationis diuitis, quia etiam diuiti debetur sustentatio, atque adeò etiam diues poterit ultra accipere.

11. Secundò quia quamuis stipendium ministrorum Ecclesiæ assignandum sit per ordinem ad sustentationem personæ, non debetur integra sustentatio pro vno tantum ministerio, sed pro omnibus, quibus possunt occupari tales ministri; Missa autem non est integra diei occupatio, sed vnus horæ; vnde rectè Vasquez supra contra Sorum, & Capum postea referendos, probat, pro officio Missæ non deberi Sacerdoti stipendium sufficiens ad victum totius diei, sed tantum ad partem victus, quia quamuis dignus sit operarius Euangelij mercede sua pro victu & sustentatione; non tamen omnes eodem modo. Nam si is, qui toto die in Ecclesiastico ministerio legendo, studendo, docendo, ministrando Sacramenta, &c. occupatur, aut toto die ad hæc, aut ad alia ministeria, prout occurrerit occasio obligatus existit (quaratione obligatur Parochus) nihil amplius meretur, quam moderatum victum, & vestitum suum, aut fa-

milia, quo pacto quæso tantumdem etiam mereri poterit, qui vna tantum hora totius diei in celebratione Missæ occupatur; quo solo ministerio non impeditur Clericus, quod minus possit alia honesta via aliquid lucrari ad vitam sustentandam, vt habetur cap. Clericus vitium 91. dist. atque hac ratione taxantur ab Ecclesia stipendia per ordinem ad laborem, & occupationem ministerij. Vnde maius stipendium taxatur pro solemnibus Missis quam pro priuatis, & aliud stipendium assignatur pro funere, aliud verò pro Vigilia, seu nocturno officij, & sic de aliis: Signum ergo est quodlibet horum esse veluti inadæquatum ministerium, cui non integra debetur sustentatio, sed commensurata, & partialis.

12. Dicit tam aliquis: non est cogendus Sacerdos pauper mendicare, aut alio indecenti modo victum, vestitum, & habitationem quærere, vt patet ex Tridentino sess. 22. c. 12. de reform.

13. Respondetur, si pauper est: fideles ex misericordia, aut charitate debere illi subuenire; ipsum tamen non posse res alienas vsurpare, seclusa extrema necessitate, & ne cogatur mendicare ad Episcopum potius pertinet vel eum non ordinare, vel de necessariis prouidere.

14. Dicit adhuc; in necessitate accipere duplicata stipendia non esse intrinsecè contra iustitiam; aliàs non possent Episcopi, nec Pontifex numerum Missarum in Capellaniis, aut in aliis pijs legatis immuere; quod est omninò falsum, & contra decretum Tridentini sess. 25. c. 4. de reformis.

15. Respondetur, nec Episcopos, nec Pontificem posse id facere ex mera sua voluntate; posse tamen per interpretationem voluntatis institutoris, vel per dispensationem cum causa iusta, & rationabili, ex quo potius sequitur. Sacerdotes non posse sua auctoritate plusquam commune stipendium accipere, cum ad proportionandum, & commensurandum stipendium cum ministerio & onere, quando stipendium videtur minus & inæquale, auctoritas superioris debeat intercedere.

16. Propter prædictas rationes aliqui viri docti nostræ Societatis, etiam ante decretum citatum, cum aliis putabant de hac re consulti oppositum nostræ assertionis, non esse practicè probabile, & sanè mihi parum, aut nihil probabilis habere videtur opinio, quæ assertit, Sacerdotes pauperes posse duplicata stipendia accipere pro vna Missa ad suæ personæ sustentationem, vel etiam ei seruientis, aut familiaræ, quando vnicum stipendium ad id non sufficit, sistendo in terminis iuris naturalis. Et hæc omnia docet Dicastillus vbi supra.

17. Dico igitur, iustum vnus Missæ stipendium non esse ex quantitate necessaria ad quotidianum victum desumendum, sed ex quantitate laboris impensis in fauorem illius, qui stipem concessit. Cum ergo semihoræ labor & occupatio sufficienter tertia parte sustentationis illius diei compensari videatur, nullatenus integra illius diei sustentatio expostulari potest; quod optimè confirmatur, tum ex communi vsu, & aestimatione fidelium, & plurimum dicecsum legibus taxantibus stipem congruam vnus diei sustentationis insufficientem, quæ leges, & consuetudines non sunt dicendæ iniustæ, tum ex eo quod pro Missa solemnibus abundantior stipem exigitur, quam pro priuata, & pro Missa tali tempore, & hora recitanda, quam pro Missa illis circumstantiis carente, & pro deabus Missis vna die recitatis, quam pro vnica, quod licitum non esset, si pro qualibet Missa integra illius diei sustentatio concedi deberet. Neque obstat proprium Sacerdotis munus esse sacrificium offerre, inde enim solum infertur præcipuam illius diei sustentationem ob sacrificium

ficiam colligendam esse, an nullatenus inferatur ad aequata colligi debere: cum plura alia sint munera Sacerdotis, ex quibus sustentatio non se offert, non idem occasio ea munera exercendi non se offert, non idem petens Missam defectum supplere debet, alias si à sacrificando impeditus esset sacerdos, vel si esset expostularet, posset ab eo, cui poenitentiae, vel Eucharistiae Sacramentum ministrat, sustentationem illius diei integram exigere, quod nemo concedet: signum ergo est Sacerdotem altari seruientem de altari viuere debere pro quantitate obsequij impensae, ac proinde non integrum vnus diei victum pro vno sacrificio expostulare posset, sed ad summum partem illius praecipuam.

18. Vnde ex his omnibus apparet, me olim recte dixisse non posse Sacerdotem pauperem accipere plura stipendia pro vna Missa, ratione sustentationis diurnae.

19. Nec obstat alia opinio, quam docui, & adducit Caramuel contra me, nempe Notarios posse accipere maiora stipendia pro sustentatione diurna, nam, vt dicta resol. 60. trall. 17. apparet, ego loquutus sum, vt dicta resol. 60. trall. 17. apparet, ego loquutus sum, quando pro varietate temporum taxa Notariorum effecta sit iniusta; tunc enim procederet illa opinio Molinae, & aliorum, & non aliter, quod non procedit in casu missae, in quo supponimus taxam esse iustam, & quae quidem non debetur, neque taxatur in ordine ad diurnam sustentationem: Ergo est dispar ratio contra Caramuelem inter vtrumque casum, nec bene, & licite potest inferri consequentia ex casu à me adducto de taxa Notariorum ad taxam Sacerdotum pro Missa dicenda.

RESOL. XXIII.

Virum Sacerdos pauper possit pro vna Missa accipere tot stipendia, quot sufficiant ad eius diurnam sustentationem?

Et an talis Sacerdos possit accipere id, quod necessarium est ad sustentandum Patrem, & Matrem, quando sunt constituti in tali necessitate, quod non possint sustentari nisi mendicando? Ex part. 2. tr. 14. Ref. 8.

Sup. hoc in Ref. praeterita, sed lege infra doctrinam §. Item. Ref. 41. & cū aliis paucis DD. in Ref. 46. signanter in §. Itaque, nō ante medium, à vers. Vnde aliqui, & in tom. 4. tract. 7. Vide obiectionem Caramuelis in §. Progreddior. Ref. 51. & lege eam per totam.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam probabilem putauit Ioan. de la Cruz in direct. confc. part. 2. de sacrif. Missae, q. 1. dub. 7. Ledesma in sum. part. 1. de Sacram. Euchar. cap. 18. concl. 8. Molfesius in sum. tom. 1. tr. 3. c. 16. n. 17. & illam absolutè docent, & sustinent Sotus de iustit. lib. 9. q. 3. art. 1. & in 4. dist. 15. q. 2. art. 1. Canus de loc. Theol. lib. 12. c. 13. ad 10. argum. Beia part. 1. cas. 12. D. Montagnolus cap. 26. Angelus verb. Missa, n. 52. Rodriquez in sum. tom. 1. c. 251. n. 4. & tom. 4. cap. 52. n. 5. Fernandez in exam. Theol. moral. part. 3. c. 5. §. 8. n. 3. qui citant Honcalam, & Tabienam, Petrus de Aragon. in 2. 2. q. 85. art. 3. §. his tamen non obstantibus, & nouissimè Didac. Nugnus in 3. p. tom. 1. q. 83. art. 1. dub. 10. concl. 4. Debet tamen talis Sacerdos celebrare quotidie si potest, deinde debet esse contentus victu moderato, domo humili, veste trita, licet decenti, & quod seruiat illi persona stipendij. Aliqui volunt, quod possit etiam accipere ad emendos aliquos libros, si ille Theologus, vel Iurista sit, & libri illi sint necessarii ad exercenda aliqua ministeria spiritualia, si conueniens est, & vile Ecclesiae, quod talis Sacerdos exerceat illa ministeria.

2. Deinde, secundum aliquos potest etiam talis Sacerdos accipere id quod necessarium est ad sustentandum patrem, & matrem, quando sunt constituti in tali necessitate, quod non possint sustentari, nisi

mendicando. Quia sicut non decet Sacerdotem mendicare; ita non decet patrem, & matrem illius, hoc facere: tenetur enim Sacerdos illos domi habere, & necessaria ad victum tribuere. Haec ferè omnia Nugnus vbi sup. & ante illum, sapientissimus Magister Orellana apud Vegam in sum. tom. 2. cap. 41. cas. 1. & ipse Vega.

3. Sed haec opinio modò corruit. Nam sacra Congregatio in decretis §. 3. sub obestatione diuini iustitij mandat, ac praecipit, vt absolutè tot Missae à Sacerdotibus celebrentur, quot ad rationem attributae elemosynae praescriptae fuerint. Ita vt ij ad quos pertinent suae obligationi non satisfaciant; quinimò grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur.

4. Etiam hanc sententiam prius communiter docuerunt DD. Pitigianus in 4. sent. tom. 1. dist. 13. q. 2. art. 6. in fine. Filliuc. tom. 1. tract. 5. cap. 6. n. 188. Loza de la Cruz, Ledesma, Molfesius vbi sup. Naldus, port. Capellania, n. 11. Miranda tom. 1. q. 41. art. 23. concl. 1. Lessius lib. 2. c. 24. dub. 5. n. 28. Nauarr. c. 25. n. 91. Poffeinus de offic. Curf. c. 2. n. 24. Fraxinellus oblig. sacro. sect. 4. concl. 2. §. 3. Azor. part. 3. lib. 12. c. 6. q. 1. Sanchez 3. p. tom. 3. dist. 88. sect. 4. Valq. in 3. p. tom. 3. dist. 23. q. 2. & alij penes ipsos; nam Sacrificium Missae non est institutum ad sustentandam Sacerdotis vitam, quia Sacerdos promoueri nequit, nisi habeat patrimonium sufficiens, vt patet ex cap. non licet, & c. Episcopos, de prabend. Ergo, & c. Deinde, non est iustum, vt Sacerdos, qui operam suam locat tantummodo ad tentoriam, in qua totum Missae sacrificium absoluit, exigat integrum cibum diurnum, cum tantum peti minoram laborer.

RESOL. XXIV.

An qui ignoranter, vel cum aliqua opinione sibi probabili celebrant contra Decretum de celebrat. Missarum, teneatur restituere Missas, aut stipendia restituere?

Et notatur, quod in casu prohibito per Sacram Congregationem non erit peccatum mortale, sed tantum veniale, & absque obligatione restitutionis vtinet sibi partem stipendij.

Et quid, si talis decipiat alterum Sacerdotem dicendo se non accepisse nisi dimidiata stipendia? Ex part. 3. tr. 7. & Miscell. Ref. 75.

§. 1. **N**egatiuè respondet Bordonus in consil. Ref. 25. q. 1. n. 22. Tum, quia obligatio restituendi oritur ex formalis laesione iustitiae, vt omnes docent; sed hic nulla est huius generis laesio, ergo ad nihil tenetur. Minor suadet, quia sic celebrans bona fide, vel ex opinione, intendit satisfacere, & prudenter credit, cum agat ex opinione, ergo quod tum est ex parte sua, non peccauit, consequenter ad nihil tenetur, quia obligatio restitutionis supponit culpam saltem veniale, imò quidam requirunt intentionem cum abste, dicendum est, non adesse obligationem restituendi. Tum quia vbi non est culpa, vt in casu nostro, cum egerit bona fide, & ex opinione probabili, quae excusant à mortali. Nauar. consil. 4. de offit. n. 4. per cap. Capellanus ad restitutionem. Tum quia stante dicta opinione satis fecit; ergo ad nihil tenetur. Tum quia ad hoc vt quis teneatur ad restitutionem, necesse est, vt adfit formalis violatio iustitiae, id est, vt sciat se laedere tertium. Megal. 1. 2. lib. 2. c. 1. n. 3. r. ergo cum hic ignorauerit huiusmodi laesionem, ad restitutionem non tenetur. Verum quidè est, quod charitas cum cogit ad orandum pro iis, à quibus stipendia recepit.